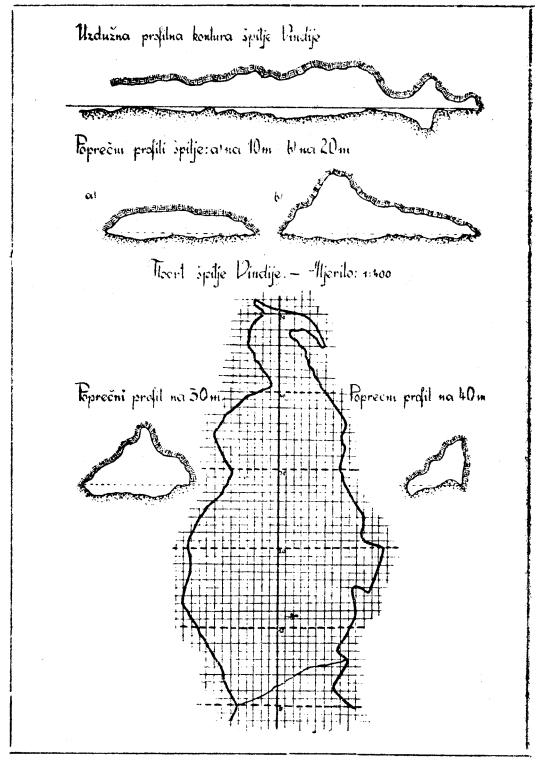
PRETHISTORIJSKO NALAZIŠTE SPILJE VINDIJE

Stjepan Vuković

Na području kotara Ivanec, pola sata daleko od sela Voća Donja, nalazi se velika spilja po imenu Vindija. Smjestila se u uskom klancu Mala Sutinska, pod 46° 18' 10" šir. i 33° 44' 45" ist. duž. (mjereno od otoka Ferra), s nadmorskom visinom oko 270 metara. Zračna udaljenost od krapinskog nalazišta iznosi 22.5 km.

Klanac Mala Sutinska izgrađen je od ogromnih stijena lithothamnijskog vapnenca, a od istog su kamena u pretežnosti i brda Breza i Furkovo, između kojih se klanac utisnuo. Sjevero-zapadno smjestila se bregovima okružena i zatvorena dolina Rijeka, odakle dolazi malen potok, koji se probija klancem, i nešto niže od spilje prima dva jaka izvora vode. Na mjestu, gdje se klanac odvaja od doline Sutinske, nalazi se desno uz cestu i put kamenolom triaskih vapnenaca i dolomita, kao najstarije stijene ovog područja, pribrojivši ovamo i vapnence kamenoloma na sjev. strani Furkova brijega. Eruptivnim stijenama na području Voće nema tragova.

Uspnemo li se iz klanca Mala Sutinska stazom do ulaza spilje, proći ćemo kojih 150 m mladom šumom, koja se razvila između ogromnih kamenih terasa i blokova. Među raznim biljem oko ulaza spilje i po kamenim stijenama bujno raste uvijek zeleni bršljan (Hedera helix). Po pukotinama stijena i odvaljenom kamenju raste svjetlo-zeleni jelenjak (Scolopendrium vulgare), narezuckana oslad (Polypodium vulgare), slezenica žuljasta (Asplenium ruta muraria) i mala papratka (Asplenium Trichomanes), koja je prodrla ponešto dublje od ulaza u samu spilju.

Želimo li ući u spilju, moramo proći kroz ogroman ulaz, savijen u luku, kojega tetiva iznosi 16 m., a izgrađen je, kao i cijela spilja, iz lithothamnijskog vapnenca. Tlo spilje pokriveno je debelim naslagama prerovane zemlje. Iz zemlje proviruju ogromni kameni blokovi, koji su se u davnim vremenima otkinuli sa stropa i pali na dno. U svome prednjem dijelu spilja je nešto uža, a svod joj je savijen u luku, dok je u drugoj polovici više okrugla, a strop joj ima oblik kupole. U stražnjem dijelu spilja svršava uskim

kanalom, koji zavija u desno. Glavna os povučena kroz duljinu spilje iznosi 50.5 m., a njoj poprečna najduža os iznosi 25 m. i siječe se s duljinskom osi na dvadesetom metru. Površina tla spilje iznosila je za prvih dana moga rada u njoj 751 m². Osim nekoliko manjih i razbijenih stalaktita stijene su spilje prevučene mjestimično sigastim zavjesama.

Današnji živi stanovnici spilje jesu šišmiši, pauci, puževi, pećinski skakavci, babure i stonoge. Ovamo možemo pribrojiti tri vrste šišmiša: velikog topira (Rhinolophus ferrum eguinum), malog topira (Rhinolophus Lipposideros) i vrstu Myotis myotis. Od pećinskog skakavca susrećemo po pukotinama stražnjeg dijela spilje dvije vrste, i to Troglophilus cavicola i Troglophilus neglectus. Po stropu vida se vrlo rijetko dugokrili kukac Stenophilax, a po tlu među kamenjem maleni pećinski praštipavac (Obisium spelaeum) i tri vrste babura. Puževi su zastupani vrstama Helix planospira i Clausilia ornata, a pauci vrstom Meta Menardi i, možda, vrstom Liobonum religiosum.

Jedan od najtežih problema, pred kojim sam stajao u prvim godinama istražnog rada, bilo je točno određenje stratigrafije tla spilje. Spilju Vindiju posjetilo je već davno prije mene više istraživača, stručnjaka i nestručnjaka, poslije kojih je tlo spilje ostalo u gornjim slojevima nekoliko puta prekopano i prerovano. Prema tome je spilja imala već prije mojih radova svoju istraživačku povijest, o rezultatima koje ne znamo ništa, ili u koliko nešto znamo, znanje je to od neznatne vrijednosti. Prema vijestima, što sam ih dobio od uredništva »Prirode«, od naših prirodoslovaca istraživali su spilju Vindiju prof. D. Hirc i dr. Gorjanović-Kramberger. Prof. Hirc spominje spilju Vindiju u knjizi »Prirodni zemljopis Hrvatske«, str. 699, pod naslovom »Vindija«. U tom članku spominje, da je u spilji dao kopati i tom prilikom sakupio 38 komada kostiju i 20 komada ulomaka zemljanih posuda. Za nađene kosti nije spomenuo, kojim životinjama pripadaju, jedino navodi, da jedan ulomak roga i parožak pripadaju jelenu, a tri fragmenta donje čeljusti da bi mogle pripadati nekoj vrsti iz roda Cervida, valjda srni. Za jednu kost navodi, da bi imala biti petnica čovjeka. Nadalje napominje, da se u spomenici župnog ureda u Voći Donjoj nalazi jedna zabilješka iz 1801., u kojoj se spilja Vindija spominje pod imenom Križnjakova jama.

U spilji Vindiji kopao je i neki nepoznati šumar, a dao je kopati i grof Wurmbrandt. Po pričanju najstarijih seljaka iz okolice, Wurmbrandt je našao u spilji svu silu raznih predmeta, koje je odnio u Štajersku. Gdje se danas ti predmeti nalaze, nije poznato.

U kakvom je stanju Gorjanović-Kramberger našao spilju i kakvo je imao mišljenje o uspjehu rada u njoj, najbolje se razabire iz jednog njegova pisma, koje u cijelosti donosim.

Geološko-Paleontološki odjel nar. muzeja
u Zagrebu.

Zagreb, 3. II. 1926.

Vrlo štovani gospodine!

Primio sam sa zahvalom Vaš list i topografičku škicu. Pripominjem, da mi je špilja Vindija odavna poznata i da sam ju svojedobno posjetio, ali iz d. Voće. Opaska, da se špilja nalazi blizu Ivanca zbunila me, jer mi takova dašto nije bila poznata. Vindiju posjetili su već prije mene neki ljudi, pak su njeno dno posve nestručnjački izrovali tako, da se nije moglo ništa više glede načina građe njenog poda odrediti. Našao sam tek par odlomaka lonaca, dokaz, da je špilja bila naseljena ljudima, koji su se služili već posuđem, pa su prema tome bili na već znatnom kulturnom stepenu. Ne znam, bi li se kraj vandalskog načina kojim se je u špilji gospodarilo od strane nepozvanih — još štogod dalo učiniti. Duboka brazda, koja bi segla do pećinskog dna špilje bi eventualno pokazala, ima li još uopće u toj špilji neprorovanog dna.

Osim ove špilje, poznata mi je još jedna u svijetlom luknjičastom vapnencu sa otvorom nekako 2 m. visokim sa 1.6 m. širokim, koja je pravcem ca SSJ situirana, pa je rovu (Stollen) slična. Prema tome ima slabo nade, da bi Vindija mogla još štogod pružati, izuzev slučaj, da ima u njoj, kako rekoh. još netaknuta poda.

Veleštovanjem Vaš
Gorjanović Kramberger

Ovo pismo jasno govori, s kakvim sam se poteškoćama morao boriti u prvim godinama rada u spilji, s obzirom na točno određenje stratigrafskih prilika u njoj. Trebalo je izvršiti čitav niz pokusnih iskapanja, za koja mi je stajalo na raspolaganje jedino moje izvanškolsko vrijeme, a potrebna novčana sredstva davala mi je moja početnička plaća.

Riješiti redoslijed slojeva u spilji činilo se na prvi pogled nemoguće, ali je on ipak nakon duljeg i pažljivog istraživanja s potpunom točnošću određen. Čitavim nizom pokusnih iskapanja izvan spilje, i to pód terasama sjeverno od spilje i pod stijenama suprotno od spilje, dobio sam veći broj profila, pomoću kojih se mogao kasnije izvršiti komparativni rad sa slojevima u spilji. Tako dobiven profil sjeverno od spilje pokazivao je veliku sličnost i podudaranje s kasnije otkrivenim slojevima na lijevoj strani stražnjeg dijela spilje. Taj profil slojeva sačuvalo je jedno dublje mjesto pod stijenom, koja je naličila na neke vrste malu poluspilju, pa slojevi na tome mjestu, zbog nadsvođenja, nisu bili izvrgnuti erodiranju.

Slovjevi izvanjskog terena nizali su se kako slijedi:

1. Crni humus . . . . . 0.12 m.
2. Svjetlosiva glina, nalik praporu . . . . . 0.27 m.
3. Blijedo-žuta ilovača . . . . . 0.30 m.
4. Crvenkasta ilovača s rastrošenim pješćenjakom . . . . . 0.08 m.
5. Zelenkasta pjeskulja s rastrošenim pješćenjakom . . . . . 0.24 m.
6. Stijena pješćenjaka u stadiju raspadanja

Usporedimo li ovaj profil iz vanjskog terena, sjeverno od spilje, s kasnije otkrivenim profilom slojeva u lijevom stražnjem dijelu spilje, trideset i pola metara udaljeno od ulaza, vidjet ćemo među njima veliku sličnost. U stražnjoj polovici spilje dao je Wurmbrandt kopati još prije četrdeset godina, i to u obliku lijevka, da zaštiti radnike od slučajnog odrona zemlje. Zahvaljujući njegovu kopanju u obliku lijevka, ostali su ovdje slojevi, stisnuti pod kosu stijenu spilje, netaknuti i sačuvani do mojih radova u spilji. Profil, otvoren na tome mjestu, pokazivao je slijedeći niz slojeva:

1. Humus . . . . . 0.15 m.
2. Svjetlosiva glina, označena kao hiatus . . . . . 1.15 m.
3. Svjetlo-žuta ilovača . . . . . 1.20 m.
4. Crvenkasta ilovača . . . . . 0.50 m.
5. Pjeskulja siva . . . . . 0.30 m.
6. Pjeskulja tamna . . . . . 0.20 m.
7. Bijela zemlja . . . . . 0.50 m.

Međutim, kao treći profil za točno određenje stratigrafije tla spilje poslužio je niz slojeva, otvoren u predspiljskom terenu, desno od ulaza spilje, deset i pô metara udaljen od nultoga metra glavne uzdužne osi spilje, a pod kutom od 21 stupnja od početne poprečne osi spilje. Slojevi su se nizali ovako:

1. Crni humus . . . . . 0.30 m.
2. Svijetli humus . . . . . 0.30 m.
3. Žuta ilovača s prijelazom pri dnu u crvenu ilovaču . . . . 0.60 m.
4. Sivo-zelenkasta pjeskulja s komadićima pješćenjaka . . . 0.40 m.
5. Rastrošeni pješćenjak.

Tako su komparacijom iz većeg broja profila spiljskog i predspiljskog terena bila izlučena ova tri profila s obzirom na redoslijed slojeva i podudaranje materijala, te su ovi u daljnjim radovima u spilji služili kao poredba kod proučavanja i određivanja poremećenih slojeva tla. Radovima, koji su poduzimani u stražnjem lijevom dijelu spilje, sa srednjoškolskom đačkom radnom ekipom iz Varaždina, postignuti su neki daljnji rezultati u pogledu rješavanja stratigrafije tla. Na trideset i petom metru lijeve strane spilje dobiven je profil, koji se uglavnom podudarao s profilom sa tridesetog i pô metra, ali ga upotpunjuje još i osmi sloj žutosmeđe, oštre pjeskulje i jedan međusloj plavkasto-zelenkaste gline, koji se nalazio na granici između IV. sloja crvenkaste ilovače i V. sloja sive pjeskulje. Ovaj glineni međusloj pružao se od stijene spilje, gdje je bio 17 cm. debeo, prema središtu spilje, postepeno se istanjivao i tri metra daleko od stijene sasvim izgubio.

Tom zgodom bilo je utvrđeno, da se V. sloj sive pjeskulje i VI. sloj tamne pjeskulje na tom mjestu ne razlikuju više po boji u dva sloja, već se oba stapaju u jedan sloj tamne pjeskulje, zadržavši i nadalje istu debljinu.

U nastavku radova u prednjem lijevom dijelu spilje nađen je u II. sloju svjetlo-sive gline, koji sam već prije označio kao hiatus, fragmenat donje čeljusti dabra (Castor fiber), s dva u njoj još uščuvana zuba i podalje od nje jedan kameni artefakt. Razumljivo je prema tome, da za spilju Vindiju otpada sloj s oznakom hiatus.

Kad je riječ o stratigrafiji toga nalazišta potrebno je da spomenem i koji profil dobiven za vrijeme radova u predspiljskom terenu. S obzirom na tehničku stranu istražni su radovi bili podijeljeni na radove u spilji i na radove u predspiljskom prostoru. Iskapanja izvan spilje započeta su 16 m ispred ulaza spilje, mjereno od nultog metra duljinske osi spilje, i to u smjeru prema ulazu. Teren pred ulazom bio je u duljini od 14 m nagnut niz brdo pod kutom od 12 stupnjeva. Poslije 14 m. prepriječila se 80 cm. visoka terenska terasa, koju je činilo nekoliko golemih kamenova, iza kojih se teren ponovo naglo rušio niz brdo pod kutom od 25 do 30 stupnjeva. Šest metara niže spomenute terase započelo je iskapanje. Profil načinjen na tome mjestu pokazivao je dva sloja, i to gornji humusni u debljini 43 cm. i niže njega 12 cm. debeli sloj žute ilovače, koji je počivao na tvrdoj podlozi kamena vapnenca. Prekopavši teren u duljini od 6 m. dospio sam do terase, s koje je bilo uklonjeno kamenje. Debljina slojeva od početnog mjesta kopanja do same terase ostala je uglavnom ista. Predmeti nađeni u gornjem humusnom sloju bili su iz doba neolitika, bronze i rimski. Iz donjeg sloja žute ilovače izvađeno je nekoliko razbijenih bjelutaka i više komada krhotina kostiju spiljskog medvjeda. Nakon što je uklonjeno kamenje, koje je stvaralo terasu, dobio sam profil humusnog sloja u debljini od 1.30 m., koji se jasno dijelio u dva sloja, gornji tamniji debljine 60 cm i donji svjetliji 70 cm. Niže ova dva sloja nalazio se sloj žute ilovače, u kojem sam načinio presjek od 80 cm debljine. Pošto sam prekopao teren od ruba terase u duljini od 6 m. prema ulazu spilje, vidio sam da debljina humusnih slojeva vidljivo opada. Najveća debljina humusnog sloja bila je na mjestu kamene terase, a i najveće mnoštvo predmeta našlo se na tome mjestu. To dolazi odatle, što je teren pred spiljom nagnut niz brdo, radi čega su se pojedini odbačeni predmeti otkotrljali niz obronak i zaustavili se zajedno sa zemljom, koju je voda kišnica nanosila, na mjestu terase.

Deset metara pred spiljom sloj crnog humusa iznosio je 52 cm., svijetlog humusa 28 cm., svjetlo-žute ilovače preko 1.28 m, i zeleno-sive pjeskulje s utruscima većeg i manjeg kamenja 1.15 m. Ovdje treba da spomenem, da je sloj svjetložute ilovače u svojoj desnoj strani sve više prelazio prema dnu u sloj crvene ilovače. Taj sloj poprima kasnije na desnoj strani spilje i predspiljskog terena sve veću debljinu, dok se u prednjem lijevom dijelu spilje istanjuje do 7 cm., a pada s nagibom od 30 stupnjeva k lijevoj stijeni spilje.

Slojeve tla spilje možemo podijeliti na mlađe slojeve aluvija i starije slojeve diluvija. Mlađim ili aluvijalnim pripadaju oba humusna sloja predspiljskog terena te humusni i svjetlosivi glineni sloj tla u spilji. Svi ostali niži slojevi predspiljskog terena i terena u spilji pripadaju slojevima diluvija. Gornji slojevi aluvija nosioci su predmeta neolitičkog doba, doba bronze i željeza te rimskog razdoblja. Tu su zastupani brušeni i polirani kameni batovi i sjekire, kameni šiljci za strelice, kameni nožići i strugala, razno koštano oruđe i oružje, nakit iz kamena, kostiju, rožine, zuba i školjke, mnoštvo fragmenata zemljanih posuda, predmeti iz bakra, bronze i željeza, staklo, i rimski bakreni novac — mali bronz. Niži slojevi diluvija spilje Vindije nosioci su kamenih i koštanih predmeta, koje stavljamo u donji kulturni odsjek paleolitika, i to u industriju moustérien, a viši slojevi nosioci su predmeta industrije gornjeg kulturnog odsjeka paleolitika, te ih stavljamo u industriju aurignacien i magdalénien. Uzme li se za ocjenu starosti toga nalazišta u obzir, uz geološke ležaje i arheološki karakter kamene i koštane industrije paleolitika, kao treći faktor i fauna, koja prati pojedine slojeve nalazišta, možemo sa sigurnošću govoriti o konstataciji triju paleolitičkih kulturnih stupnjeva u Vindiji, a uz iste i o prisutnosti čovječje vrste Homo neandertalensis, koju je na tome teritoriju kasnije zamijenila vrsta Homo sapiens fossilis.

Tako nam do danas prikupljeni prethistorijski materijal i podaci o tome nalazištu dokazuju, da su generacije i generacije upotrebljavale spilju Vindiju kao svoje sklonište kroz veoma dugi niz godina. Usporedimo li trajanje krapinskog prethistorijskog nalazišta s trajanjem nalazišta u spilji Vindiji, dolazimo do zaključka, da se istodobno s pojavom krapinskog nalazišta pojavljuje i nalazište spilje Vindije, samo s tom razlikom, što se prvo pojavljuje i nestaje u vrijeme moustériena, a drugo proživljuje uz moustérien i aurignacien i magdalénien, ulazi zatim u doba neolitika, bronze i željeza, te svršava u vrijeme rimskog carskog doba. Iz znatnog broja životinjskih kostiju, kao i sakupljenog kamenog i koštanog oruđa i oružja pleistocenskih slojeva razabira se, da je glavno zanimanje stanovnika spilje Vindije u paleolitičko doba bio lov. Po okolišnim pećinama, šumama i livadama progoni on razne životinje, kojih mesom namiruje svoje životne potrebe, a kraj toga dolazi mu u ruke i podesni materijal za odjeću, kao što je krzno i koža, dok od kostiju, zubi i rogova pravi svoje oruđe i oružje. Diluvijalna fauna okolice spilje Vindije uglavnom odgovara fauni krapinskog nalazišta.

Kako sam već spomenuo, paleolitička kamena industrija iz spilje Vindije može se stratigrafski i tipološki svrstati u tri kulturna stupnja: moustérien, aurignacien i magdalénien. Jedan dio ove kamene industrije pripada lijepim tipskim artefaktima, a drugi dio artefakata može se pribrojiti slučajnim ili atipskim formama. Tipski komadi izrađeni su iz lako obradivoga materijala kao kremen, opal, jaspis i glinenci, a atipski artefakti pripadaju teško obradivom bjelutku potočnog valuća. Nekoliko artefakata možemo ubrojiti među nukleo-artefakte. Ti su primjerci starijeg tipa i nose dvostranu obradu oštrica, koje se zbog toga ističu naveruganošću. Cjelokupna

ostala kamena industrija izrađena je od odlomnih kalotina i nosi, osim manjih izuzetaka, jednostranu obradu.

Da li je stanovnik spilje Vindije sam izradio cjelokupno paleolitičko kameno oruđe i oružje nađeno u spilji, teško je reći, jer se osim gotovih artefakata nisu našle iz istoga materijala jezgre i iveri, koji preostaju poslije obrade kamena. Jedini materijal, za koji se može ustvrditi, da se u znatnijoj količini obrađivao u spilji, je potočni bjelutak. Lako je moguće, da su stanovnici spilje svoje kamene rukotvorine izrađivali podalje od spilje na danjem svijetlu ili čak na nalazištu prikladnog materijala za obradu. Zaključiti, da stanovnici spilje Vindije nisu izrađivali svoje rukotvorine iz boljeg materijala, već da su ga kao gotove komade nabavljali iz udaljenijih područja, mislim, da ne bi bilo ni ispravno ni točno. Nije isključeno, da je poneki artefakt mogao biti dobavljen kao već gotov komad, ali pretežni dio svakako je područni rad. Tragajući godinama po okolici spilje za kamenim materijalom, iz kojega je izrađivano kameno oruđe i oružje nađeno u spilji, došao sam do nekoliko nalazišta. Tako sam na pr. ustanovio, da su trostrani piramidalni ručni klin i ručni klin svestrane upotrebe, nađeni u VI. sloju lijevog stražnjeg dijela spilje, izrađeni iz materijala, koji potječe s obronaka gore Ivančice, lijevo od mjesta Ivanca. U dolini Rijeka, sjeverno od spilje Vindije, iznad seoca Rijeka, nalaze se obalne tvorevine lithothamnijskog vapnenca, u stijenama kojih nalazi se valuće bjelutka, opala, glinenca i zelenih andezitskih pršinaca u veličini od oraha do šake. Nije isključeno, da je čovjek prigodom vađenja iz stijena razbijao ovo valuće i iz prikladnih kalotina odmah na licu mjesta obrađivao svoje kamene predmete. Na kremeni i opalni materijal nailazi se i u okolici Lepoglave, na andezitske zelene pršince na području Kamenice, Višnjice i Vinice, a raznovrsni materijal dolazi i u naplavinama rijeke Drave, koja je oko dva i po sata hoda udaljena od spilje.[1]

Materijal pronađen u spilji nalazi se u gradskom muzeju u Varaždinu i bit će postepeno metodički obrađen i objelodanjen.

[1] Moje dosadašnje istražne radove u spilji Vindiji mogli bismo nazvati predradnjama, koje su bile bezuvjetno potrebne za konačne velike radove, pomoću kojih bi se u slijedećim godinama istraživanja u spilji potpuno završila. Bez točnog određenja i upoznavanja stratigrafije tla na tome nalazištu, nije se moglo pristupiti većem i svestranom istražnom radu. Poremećeni, isprerovani slojevi u spilji, kraj postojećih i do danas proučenih profila, nisu i ne mogu više biti poteškoća za istraživača. Osim toga, uz obrađenu stratigrafiju, postoje danas već i točno određeni kulturni stupnjevi i točno determinirana diluvijalna fauna u tome nalazištu.

Treba napokon spomenuti nešto i o završnim radovima u spilji. Potrebno je podijeliti ih u 6 vremenskih radnih etapa. Svaku etapu činila bi vremenski dva ljetna ferijalna mjeseca, srpanj i kolovoz, i to s obzirom na klimatske prilike i mogućnosti rada u spilji. Radovima prve vremenske etape započelo bi se danom 1. srpnja 1950., drugom etapom 1951. i tako svake slijedeće godine, dok bi se šestom etapom 1955. završilo istraživanjem spilje. Cijeli istražni teren imao bi se podijeliti u 6 radnih zona s oznakama A, B, C, D, E i F. Prvi istražni radovi vršili bi se na sektoru radne zone A, u koji pripada predspiljski teren. Ovim radovima uklonila bi se zemlja i ogromni kameni blokovi iz predspiljskog terena, koji danas otežavaju svaki daljnji i sistematski rad u spilji i izvan nje. Uklanjanjem oko 700 m^3 zemlje i kamenih blokova iz predspiljskog terena dohvatilo bi se na šesnaestom metru ispred spilje njezino dno, koje bi se nastojalo zadržati kroz sve daljnje radove u spilji. Uz istražne radove, radove osiguranja terena, uklanjanja i razbijanja velikih kamenih blokova treba izvršiti i prijevoz oko 6.000 m^3 zemlje iz predspiljskog terena i terena u spilji. Za taj prijevoz mora se urediti puteljak u duljini oko 200 m. i otkupiti teren, na koji će se zemlja navoziti. Kod spomenutih radova uposlilo bi se dnevno po 20 radnika, koje se radi opasnosti mora osigurati za slučaj nezgode. Niže spilje treba iznajmiti komad zemljišta, na kojem će se podići barake za smještaj osoblja, poslovnica, skladište, spavaonica i kuhaona.

R É S U M É

L'auteur donne un compte rendu préliminaire de ses recherches dans la caverne nommée Vindija (arrondissement de Ivanec, région de Zagreb). Après l'avoir localisée et décrite il fait l'historique des recherches conduites sur ce terrain par D. Hirc, D. Gorjanović-Kramberger et Wurmbrandt. De l'état désolé de la caverne, conséquence d'un travail sans système, au moment où l'auteur commença la définition des couches stratigraphiques, peut-on se former une idée d'après la lettre de D. Gorjanović-Kramberger publiée entre plusieurs profils du terrain devant et dans la caverne aboutit à la définition stratigraphique. Dans les couches supérieures, alluviales, des objets furent trouvés appartenant à l'âge néolithique, de bronze, de fer et à l'époque romaine. Quant aux couches diluviales, les plus profondes ont livré des objets du paléolithique inférieur notamment du type moustérien, tandis que les moins profondes recélaient ceux du paléolitique supérieur, c'est à dire du type aurignacien et magdalénien. Les matériaux, maintenant dans le Musée de la ville de Varaždin, seront traités par l'auteur dans des numéros suivants de notre Revue.

Iako su dosadašnji radovi bili prvenstveno provođeni sa svrhom, da se spase i odrede geološki ležaji tome nalazištu, nisam mogao izbjeći, da se ne protegnu i na područje drugih nauka, kao što su prethistorijska i historijska arheologija, paleontologija, paleoantropologija i dr. Tako sam od spašavanja stratigrafskih prilika tog nalazišta prešao na cjelokupnu obradu materijala, koji je na njemu otkriven. Postavljena je klasifikacija kamenog i koštanog oruđa i oružja, ustanovljeni kulturni stupnjevi, kroz koje je to nalazište prošlo, i izvršena determinacija cjelokupne diluvijalne faune. Izrađeno je mnoštvo raznih nacrta, fotografija, profila slojeva, uzdužna i poprečne profilne konture spilje, tlocrti spilje; postavljeni su grafikoni temperature stražnjeg dijela spilje i predspiljskog terena. U tim radovima sudjelovali su s osobitim interesom i marljivošću 1946. i 1947. učenici muške i ženske gimnazije u Varaždinu, pod rukovodstvom i nadzorom prof. R. Koščec, kojima ovom zgodom odajem priznanje i toplu hvalu za sve uložene napore i postignute uspjehe. Međutim, povijest istraživanja spilje Vindije nije završena, već naprotiv, ona nastavkom radova treba tek da započne.

HISTORIJSKI ZBORNIK

GODINA II 1949 BROJ 1-4

TISAK I NAKLADA NAKLADNI ZAVOD HRVATSKE / ZAGREB

REDAKCIONI ODBOR

VLADIMIR BABIĆ
MIROSLAV BRANT
GRGA GAMULIN
MARKO KOSTRENČIĆ
JAROSLAV ŠIDAK

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

JAROSLAV ŠIDAK

IZDAJE

POVIJESNO DRUŠTVO HRVATSKE

ZAGREB

Izdanje Nakladnog zavoda Hrvatske

Za nakladnika Dr. *Edo Musić*
Naklada 3.500 primjeraka
26 štampanih araka
Tiskanje dovršeno 8. I. 1950
u tiskari Nakladnog zavoda Hrvatske
Zagreb, Frankopanska 26

45137